

PROJEKT & KULTUR

nr. 96 --- september 2008

issn. 0901-8824

GENVEJ TIL UDVIKLING

www.gtu.dk

Skovej 24, 9510 Arden. Tlf.: 9856 2994. gtu_sekr@hotmail.com
Medlem af Den Internationale Emmaus-Bevægelse

Velkommen til Projekt & Kultur nr. 96!

Projekt & Kultur udgives af Genvej til Udvikling (GtU), tlf. - og fax-nr. 9856 2994
gtu_sekr@hotmail.com - www.gtu.dk
Gironummer: reg.nr. 1551, kontonr. 630-0804.
 Ansvarlig over for presseloven er formand Per Adelhart Christensen. Hvor intet andet angives, er teksten af Jørgen Olsen.

Indlæg til Projekt og Kultur nr. 97 skal være os i hænde tirsdag den **25. november 2008**. Projekt & Kultur trykkes på Huset i Århus i 250 eks. Eftertryk ses gerne – så vidt muligt med kildeangivelse.

Dette nummer indeholder:

- 3: **Nigerfloden og Park W**
 – **dialogtur med Viktors Farmor**
 - af *Isabelle Grignon*.
 --- Mødedeltagelser og udstillinger.
- 4 - 5: **Referat af generalforsamling i Genvej til Udvikling**
 - af *Jens Elgaard Madsen*.
- 6: **Værdidebat er startet i Genvej til Udvikling**
 - af *Per Adelhart Christensen*.
- 7 – 9: **Om at møde udvikling i praksis**
 - af *Katrine Krogh Balslev*.
- 10 – 13: **Sameksistens omkring en brønd**
 - af *Jens Elgaard Madsen*.
- 14 – 15: **Kooperativet i Amataltal**
 - af *Karl-G. Prasse*.

Billedet på forsiden er taget af Jens Elgaard Madsen i august 2008 og forestiller ifølge Jens ”et par smilende GtU-nymfer og mere alvorlige miner hos vore venner hos I&A” – Læs side 7-13!

Billedet på bagsiden er taget af Isabelle Grignon og forestiller Jens Elgaard Madsen og Katrine Krogh Balslev i en afslappet stund under besøget i Niger. – Læs side 7-13!

Tak til alle, som har sendt kontingent, abonnementsbetaling og/eller projektbidrag siden sidst! Vi er for tiden 189 medlemmer. I dette tal er ikke medregnet personer og husstande, som mangler at betale for 2007. Til alle, der mangler at betale for 2008 eller for 2007 + 2008, er der hæftet et indbetalingskort på side 3.

Den samlede støtte til Kooperativet i Amataltal er i skrivende stund 7.358.540 kr. Af dette beløb er 1.251.623 kr. fra andre givere end Danida. I de 7.358.540 kr. ses bort fra Danida-bevillingen på 6.500.000 til den aktuelle fase 3 i projektet.

Medlemsmøde

Alle er velkomne til en drøftelse af projekterne i Amataltal og Kaoumaram samt, hvad foreningen ellers beskæftiger sig med.

Vi mødes hos **Per Adelhart Christensen, Søren Møllers Gade 24, 3., Randers**, søndag den **28. september** kl. 13 til 18.

Der ydes rejsedækning; men vi henstiller, at den enkelte undersøger mulighederne for samkørsel og i modsat fald benytter billigste offentlige transportmiddel. Man kan køre fra Sjælland med Per Christian Hougen, tlf. 44 48 02 38, perch@nypost.dk

Per Adelhart Christensen har telefonnummer 26 39 82 09 og e-mail-adresse pac@randers.dk

Jubilæumsreception

Alle er velkomne på Café Tranquebar, Borgergade 14, København, tirsdag den 30. september kl. 18.30 til 20.00, hvor vi skal fejre, at det er 30 år siden, Genvej til Udvikling blev stiftet på et værelse på H. C. Ørsteds Kollegiet i Odense.

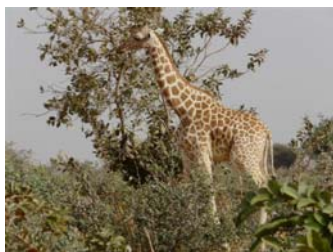
To indbudte gæster vil vurdere foreningens betydning:

- Birgitta Göranson Iliste, medlem af Svalorna i Lund, Sverige, og næstforkvinde i Emmaus International.
- Peter With, mangeårig alsidig aktiv i det danske u-landskab.

Nigerfloden & Park W

Rejs til Niger med Viktors Farmor

Det danske rejsebureau **Viktors Farmor** tilbyder en dialogtur til det vestlige Niger, med afrejse den 26. februar 2009.

Turen er lavet sammen med det nigerske rejsebureau **Goondal** ud fra konceptet ”dialogturisme” og koster 24.800 kr. Park W er en nationalpark i det sydlige Niger, delt mellem Niger, Burkina Faso og Benin.

Slå rejsen op på www.viktorsfarmor.dk eller på www.goondal.com/dk.

Mødedeltagelser og udstillinger

17. juni i Århus:

Poul Kruse deltog i et møde, afholdt af Projektrådgivningen, om opdateringen af Danidas civilsamfundsstrategi.

22. juni i Fælledparken i København:

Venskabsforeningen Danmark - Vestafrika afviklede den årlige Couleur Café. Genvej til Udvikling var repræsenteret af Arne Hansen, og det lykkedes at sælge varer fra Vestafrika for 1.000 kr.

29. juni i Værløse hos Karl-G. Prasse:

Generalforsamling i Genvej til Udvikling; den refereres på side 4 og 5 i indeværende blad.

28. juli – 1. august i den afrikanske landsby i Aalborg Zoologiske Have:

I forbindelse med et flere uger langt varieret Afrika-program med Mellempøkeligt Samvirke som ansvarlig gennemførte Genvej til Udvikling en blandet u-landhandel i uge 31.

GtU støtter op om dialogturisme i Niger og vil fremover være med til at udvikle den.

Et læs græskar bliver læsset af de store fragtkanoer i hovedstaden Niamey
(foto: Isabelle Grignon)

Skriv eller ring til Isabelle for at få tilsendt en brochure om dialogturisme:

Isabelle Grignon (igrignon@hotmail.com / 29 45 34 45).

Aktive for GtU var Freja Hanmer, Birgitte Juul Nielsen, Laura Katholm Olsen og Jørgen Olsen. Der blev solgt varer for 3.575 kr.

Under arrangementet i Zoologisk Have blev interesserede børn og forældre undervist i at fremstille afrikanske smykker. Undervisningen blev varetaget af Mia Pallisgaard fra Mellempøkeligt Samvirke, som ses til højre
(foto: Jørgen Olsen)

GENVEJ TIL UDVIKLING

Referat af generalforsamling 29. juni 2008

hos Bodil og Karl-G. Prasse, Værløse

Dagsorden ifølge vedtægterne.

1. Valg af dirigent

Per blev valgt.

2. Beretning

Formanden valgte i sin gennemgang af beretningen at fokusere på den værdidebat, der er rejst som følge af foreningens 30 års jubilæum, og som alle foreningens medlemmer opfordres til at tage del i.

Formanden fremhævede, at GtU er mere end blot ”projekter”, og at foreningen også gennem det forløbne år har været kendetegnet ved et usædvanligt højt aktivitetsniveau. Foreningens medlemstal ligger nogenlunde konstant, men der kunne godt kunne bruges flere aktive hænder!

Det blev bemærket, at GtU også det kommende år vil afholde fire medlemsmøder inkl. generalforsamlingen, hvor alle er velkomne.

3. Forelæggelse og godkendelse af det reviderede regnskab

Regnskabet blev gennemgået og kommenteret punktvis. Det fremgår af bestyrelsens beretning, at oplysnings- og administrationsregnskabet for 2007 udviser et underskud på 60.018 kr.

Administrationsbidraget udviste imidlertid et markant overskud i 2006 i forbindelse med den nye Danida-bevilling vedr. Amataltal. Det forventes, at det resterende administrationsbidrag kan dække udgifterne i hele projektperioden frem til 2010.

Egenkapitalen er noget mindre end sidste år og udgør pr. 31. december 2007 157.195 kr, hvilket bestyrelsen finder tilfredsstillende.

Generalforsamlingen godkendte regnskabet, der er frit tilgængeligt for enhver.

4. Behandling af indkomne forslag

Et forslag fra bestyrelsen om at ændre vedtægternes § 5, 3 sætning, således at ordet ”mindst” indskydes, blev vedtaget enstemmigt. Sætningen får herefter følgende ordlyd: ”Generalforsamlingen vælger mindst to suppleanter i prioriteret rækkefølge”.

5. Fastsættelse af det årlige kontingent

Et forslag fra bestyrelsen om at øge de årlige kontingentsatser med 25 kr (satsen for kollektivt medlemskab forbliver dog uændret) blev vedtaget enstemmigt.

Følgende satser er således gældende fra 2009:

Personligt medlemskab.....	150 kr
Husstandsmedlemskab.....	200 kr
Kollektivt medlemskab.....	200 kr
Abonnement uden medlemskab.....	100 kr

6. Planer for det kommende år

Med hensyn til egnsudviklingsprojektet i Amataltal i Niger afhænger meget af områdets sikkerhedssituation. Vi forventer dog, at det årlige inspektionsbesøg, hvor en lokal samarbejdspartner fra Niamey besøger projektet og udformer en rapport over projektets udvikling, kan gennemføres.

Ligeledes planlægger en af GtU's undervisningskyndige rådgivere at besøge Amataltal til efteråret med henblik på at bidrage med inspiration på undervisningsområdet.

Der arbejdes samtidigt på at forbedre kommunikationen med vores partner i Amataltal, så vi får et bedre indblik i de mange nye undervisningsaktiviteter.

I forbindelse med projektet Sameksistens i Kaoumaram (SamiK) vil tre af foreningens medlemmer besøge Niger i august.

De skal deltage i den afsluttende interne evaluering (en evaluering udført gennem de lokale aktører med repræsentation af GtU).

Evalueringen vil fokusere på de opnåede erfaringer og på læringsindholdet for samarbejdspartneren. Evalueringen vil også vurdere, om det er muligt at igangsætte et opfølgingsprojekt i en eller anden form.

Også til august er der skaffet penge til en afsluttende undersøgelse i forbindelse med formulering af et projekt omkring dialogturisme i det sydøstlige Niger sammen med vores samarbejdspartner i Maïné-Soroa. To af deltagerne i den interne evaluering vil også deltage i denne mission.

Endelig vil det blive overvejet om ovennævnte to projekter kan slås sammen til et fælles projekt.

I det kommende år agter GtU at fastholde de nuværende kollektive medlemskaber (liste fremgår af indkaldelse til generalforsamling) og at deltage i møder ud fra konkrete vurderinger.

Et fremført forslag om, at melde os ud af Projektrådgivningen (PR) med den begrundelse at PR har fjernet sig fra at være de mindre organisationers talerør (og så i stedet betale for den modtagne rådgivning) fandt ikke tilslutning i forsamlingen.

Vi har af Fair Trade Danmark (FTD) fået oplyst, at salg af varer gennem FTD's butikker fremover vil være betinget af, at vi tegner os som associeret medlem af FTD.

Generalforsamlingen vurderede, at denne associering vil stille så store krav til vores arbejdsindsats og til vores partnerorganisationer med henblik på besvarelse af

spørgsmål vedr. produkterne, at vi ikke i øjeblikket har tid og kræfter til et sådant engagement. Generalforsamlingen udtrykte ønske om, at en associering vil blive mulig for os på et senere tidspunkt.

Generalforsamlingen besluttede, lige som sidste år, at sende et beløb på 120 € som bidrag til solidaritetsfonden under Emmaus International.

7. GtU – hvad vil vi sammen?

I anledning af foreningens 30 års jubilæum blev der gennemført en inspirerende og fremfor alt åben værdidebat, der er beskrevet indgående andetsteds i dette blad.

En proces er således indledt, hvor kommende medlemsmøder frem mod generalforsamlingen i 2009 vil blive brugt til at afklare, hvad vi sammen vil med GtU!

8. Valg af bestyrelse, bestyrelsessuppleanter og revisor

Til bestyrelsen valgtes Per Adelhart Christensen, Jørn Kirkegaard, Isabelle Grignon, Arne Hansen (nyvalg) og Jens Elgaard Madsen.

Som 1. suppleant valgtes Katrine Krogh Balslev (nyvalg). Som 2. suppleant valgtes Leif Haarbo Nielsen.

Som revisor genvalgtes Ernst & Young A/S, Odense, ved Erik Pindstofte Jensen.

9. Eventuelt.

Næste års generalforsamling forventes afholdt hos Jens Elgaard Madsen i Brabrand søndag den 21. juni 2009.

*Jens E. Madsen, referent
Per Adelhart Christensen, dirigent.*

Værdidebat er startet i Genvej til Udvikling

- af Per Adelhart Christensen, formand for Genvej til Udvikling.

På generalforsamlingen tog vi fat på en værdidebat om GtU med følgende hovedoverskrifter:

- Hvem er vi?
- Hvad er det, der driver os?
- Hvor er vi på vej hen?

Et oplæg blev gengivet i sidste nummer af Projekt & Kultur på side 12, foruden at der blev lagt op til værdidebat på side 10 i formandens beretning.

Ideen er at vi skal bruge tiden indtil næste generalforsamling i juni 2009 til at pejle os ind på, hvad der er vigtigt, dels for foreningen, men også til dels for det enkelte medlem, da de to ting jo gerne skulle harmonere rimeligt.

Vi skal have afstemt forventningerne og sikre så bred en enighed som muligt om rammerne i GtU.

På generalforsamlingen i 2009 gør vi status og finder ud af, hvordan vi får disse ting formuleret og godkendt; ja helst skulle der jo allerede dér ligge et forslag.

Nogle af stikordene på generalforsamlingen var:

Hvorfor er vi aktive medlemmer af GtU?

- Vi brænder for en sag.
- Vi har nogle personlige kontakter.
- Vi har typisk fælles interesser omkring Vestafrika og i øjeblikket især Niger.
- Vi har et ønske om at præge udviklingen, hvilket kan være nemmere i en mindre organisation end i en stor.
- Kontakterne mellem projektpartnerne i syd og forening/medlem er så nære som muligt (der er mulighed for direkte kontakt mellem projektpartner og medlem).
- Spændende og udfordrende at arbejde med "amatør"-NGO'er direkte, forstået på den måde at vi lettere kan være med til at præge samarbejdet.
- Samarbejdet med syd betyder at vi kan give nogle erfaringer videre, men at vi også kan lære noget den anden vej.
- At der er fokus på demokrati og kvinders ligestilling.
- At GtU har en identitet/profil, som er skarp, men at vi også hele tiden er opmærksomme på at justere og styrke den.

En snak om, hvad der skulle være det levende i vores værdigrundlag blev udtrykt som at principperne for samarbejdet bestemmer aktiviteterne og ikke omvendt.

Men andre ord kan man vel sige at vi ikke iværksætter aktiviteter der ikke er gennemdrøftet og ønsket af vore partnere.

Selv om vores projektarbejde fylder meget og også skal gøre det, var vi også enige om at arbejdet i og interessen for GtU ikke alene må afhænge af, at vi har projektmidler fra Danida eller andre.

Som punkter, vi stillede op, og som hele tiden skal vedligeholdes og måske også styrkes, blev nævnt:

- Den mundtlige/personlige dialog både internt i GtU og i forhold til vore projektpartnere; nogle gange virker det skrevne ord hårdere, og det er sværere at stille spørgsmål/have dialog.
- Det er vigtigt hele tiden at have for øje at styrke identiteten hos vore samarbejdspartnere.
- Det er vigtigt, når vi har med eksterne finansieringskilder, såsom Danida, at gøre, at der sikres en fælles forståelse for de formelle krav.
- Gøre sig klar, hvor "dæmonerne" er, og være åbne over for at der kan være uoverensstemmelser, og de må ikke "fejles ind under gulvtæppet".
- Vi skal hele tiden arbejde på at styrke kommunikationen, såvel internt som i forhold til vore projektpartnere; dette kunne evt. ske gennem "action learning".

I den kommende tid skal vi arbejde videre ud fra den dialog, der nu er sat i gang, og det blev drøftet om vi skulle inddrage en ekstern person i formuleringen af værdigrundlaget, når vi er kommet lidt længere.

Første gang vi drøfter dette videre bliver på medlemsmødet den 28. september i Randers. Kan du ikke komme er du meget velkommen til at give dine holdninger og bemærkninger til mig på mail-adressen pac@randers.dk.

Om at møde udvikling i praksis

- af *Katrine Krogh Balslev, suppleant til Genvej til Udviklings bestyrelse*
- *fodnoter v/ Jørgen Olsen.*

Til daglig arbejder jeg på et internationalt kontor på en dansk uddannelsesinstitution. Her bruger jeg størstedelen af min tid på administration og bureaukrati, og desværre knap så megen tid på egentligt internationalt samarbejde. Det kan godt give et noget teoretisk syn på, hvordan verden ser ud og hvorfor.

Så da jeg meldte mig ind i GtU for halvandet år siden, var det både for at være med til at gøre en forskel og med håbet om at prøve kræfter med ”rigtigt” internationalt arbejde. Derfor var det en stor chance at komme med til Niger i august for at være med til at evaluere et projekt og forberede et andet.

Turen var fantastisk og lærerig, og Jens Elgaard Madsen beskriver i sin artikel den energi og skønhed, der kan være i udviklingsarbejde. Men udviklingsarbejde er svært, og her vil jeg præsentere nogle af de dilemmaer, jeg oplevede i mit første møde med udvikling i praksis.

Hvad er udvikling?

Niger er blandt de fattigste lande i verden, og Niger har brug for udvikling. Det er der stor enighed om, både i og uden for Niger. Udvikling er i det hele taget på dagsordenen, og udviklingsbistand og udviklingssamarbejde er blandt nøgleordene, når man taler om at bekæmpe alt fra fattigdom og uretfærdighed til sygdom og analfabetisme.

I Niger – og i mange andre *udviklingslande* – er der ligefrem et udviklingsministerium. Men hvad er det for en udvikling, man taler om og er vi i det hele taget enige om, hvad ordet betyder?

Under den del af rejsen, der handlede om et kommende turismeprojekt, talte vi meget om, hvilken form for udvikling, projektet skal fremme. Selvfølgelig skal et turismeprojekt i GtU handle om at skabe flere muligheder for at lokalbefolkningen tjener penge f.eks. ved at sælge lokale produkter eller arbejde for turismen.

Men for vores nigerske samarbejdspartner Maitouraré drejer det sig ikke alene om den materielle udvikling.

For de mennesker, der har haft besøg af Isabelles og Maitourarés turister¹, drejer det sig i lige så høj grad om at blive set og hørt. Om at møde mennesker, der interesserer sig for dem og har lyst til at tale med dem. Om at vise alt det smukke, de er så stolte af og med god grund: Naturen, deres smukke dyr, deres traditioner og kultur. Men også om at møde verden udenfor, kunne stille spørgsmål og få svar på alt det, der forundrer dem, ved vores måder at leve på. Det er også den slags udvikling, de higer efter – at indgå i verden på lige fod.

Udviklingsindustrien – godt eller skidt

En af de ting, der slog mig i Niger, var ”udviklingsindustriens” massive tilstedeværelse (for ikke at bruge ordet ’gødhedsindustrien’, et begreb, der jo er temmelig belastet i Danmark).

Når vi kører rundt på de danske veje, er vi efterhånden så vant til, at se reklameskilte langs vejene for forretninger og virksomheder, at vi dårligt lægger mærke til dem. Jo flere skilte, jo mere handel og produktion = jo mere udvikling. I Niger var det anderledes. Bortset fra omkring hovedstaden Niamey, så jeg ikke mange forretnings- eller virksomhedsskilte på vejene.

I stedet dominerer projekt- og NGO-skilte. Store skilte, der proklamerer, at i denne by arbejder denne eller hin NGO eller dette eller hint ministerielle projekt for at bekæmpe HIV/AIDS, få flere piger i skole, sikre drikkevandsforsyningen, øge beskæftigelsen, standse ørkenspredningen osv. Projekt Sameksistens i Kaoumaram har også sit skilt.

(fortsættes side 8)

¹ Klik ind på www.goondal.com/dk for uddybning!
Læs annoncen øverst side 3 i indeværende blad!

Om at møde udvikling i praksis

(fortsat fra side 7)

Gad vide hvad, det betyder for et land og en befolkning, at forandringer og økonomi i den grad er hængt op på bistand og tidsbegrænsede projekter? Måske skaber det faktisk udvikling. Måske hæmmer det i virkeligheden den udvikling, man vil fremme. Eller måske giver det en helt anden type samfund, når størstedelen af entreprenørånden og de menneskelige ressourcer bliver forankret i organisationer i stedet for i virksomheder. Det vil tiden vise.

Hvad er vigtigst? Proces eller produkt?

Projekt **Sameksistens i Kaoumaram** er en succes. Det var tydeligt, uanset hvor vi kom hen, og uanset hvem vi talte med. Det var selvfølgelig en succes, at der var blevet bygget en brønd i et område, hvor der var brug for den. Men det var også den måde, projektet var blevet gennemført på.

Særligt to punkter gik igen. Dels, at alle havde lært noget: Wodaabeerne, der fik brønden, har lært en masse om rettigheder og om, hvordan de offentlige systemer virker. De offentlige myndigheder har – efter både eget og andres udsagn – lært at omsætte juridisk teori til praksis.

Og GtU's samarbejdspartner Initiatives & Actions (I&A) har lært en del om projektstyring, ikke-voldelig kommunikation og forhandling. Dels, at gamle konflikter, der i årtier havde forhindret etablering af en brønd og al anden kommunikation mellem befolkningsgrupper, der lever lige op og ned af hinanden, var kommet frem i lyset. Dette havde muliggjort, at man kunne sætte sig ud over konflikterne og nå frem til en løsning.

Hele processen havde altså været et udviklingsprojekt i sig selv, og flere gange spurgte jeg mig selv, hvad der egentlig har bidraget mest til udvikling her: lærings- og konfliktløsningsprocesserne eller produktet i form af brønden.

Isabelle Grignon har boet og arbejdet i Niger i 2 år (2001-2003) og besøgt landet jævnligt siden. Hun har en stor bekendtskabskreds, og uanset hvor vi

kom hen, var der altid liiige nogen vi skulle hilse på. Et af de mange interessante mennesker var Alhassane Younfa, der studerer i Nigeria men kom til Niger for at møde Isabelle. I en snak om alle de mange projekter og NGO'er kom han med en bemærkning, der har spøgt i mig lige siden: "Nogle gange skygger de store projekter over de små realiteter."

Skal et projekt virkelig lykkes og have en varig positiv effekt, er man nødt til at have øje for de små nuancer i den virkelighed, projektets aktiviteter skal indgå i. Store projekter er effektive – og nødvendige – men hvis man f.eks. skal bygge 100 brønde, er det nemt at overse de små forskelle mellem de steder, hvor brøndene skal bygges, og dermed opdage forhindringer for, at brøndene kan fungere optimalt. Så for at nå produktet er man nødt til at prioritere processen.

Når (arbejds)kulturer mødes

At arbejde internationalt er at arbejde tværkulturelt. I Niger handler det ikke kun om "dem" og "os". Flere etniske grupper med hver deres traditioner og kulturer lever side om side og skal dele de samme ressourcer. Ofte lever de nærmest parallelle liv, men i I&A er der medlemmer og medarbejdere fra både fulbé-og mangafolket². Begge folkeslag er gæstfrie og imødekommende, men hvor mangaerne efter sigende er nogenlunde direkte i deres måde at tale om tingene på, byder fulbeernes moralkodeks *pulaaku*³ dem ikke at sige folk imod og ikke at sige deres mening direkte. Det giver anledning til en del misforståelser og frustrationer (også blandt nigererne indbyrdes), når man ikke altid kan få et svar eller være sikker på, at svaret holder, eller det endda er tilladt at give falske løfter.

Hertil kommer, at der ud over de lokale kulturer nærmest er udviklet en særlig NGO-kultur, der har mange fællestræk med vores, men også mange forskelle.

² Manga er betegnelsen for de mennesker af kanurifolket, der bor i det sydøstlige Niger.

³ Læs artiklen om Lamine nederst side 15 i Projekt & Kultur nr. 95!

Blandt fællestrækkene er den formelle struktur, den overordnede vision om at gøre en forskel, og folks forskellige motiver til at indgå i NGO'ens arbejde (lige fra visionen om at forbedre vilkårene til håbet om at forbedre CV og jobmuligheder).

Evalueringssmøde

(foto: Katrine Krogh Balslev)

Ved første øjekast ligner f.eks. I&A altså en forening, der ligner foreninger hos os. Men andre traditioner for relationer mellem folk og specielt for ledelse gør, at f.eks. forholdet mellem bestyrelse, daglig ledelse og generalforsamling ikke nødvendigvis følger organisationsdiagrammet, som vi kender det.

Spørgsmålet er så, hvor langt vi kan gå i vores krav til deres organisationsopbygning, når vi i Danmark og i GtU på den ene side taler om ligeværdige partnerskaber og på den anden side lægger stor vægt på kapacitetsopbygning hos samarbejdspartnere.

Der er altså nok at holde øje med, når samarbejdet skal glide. Og indrømmet – selv om jeg går meget ind for tolerance og respekt over for andres kulturer, så kan det være svært at acceptere, når forhold som planlægning, ansvar og økonomi bliver styret af andre og for mig uigennemskuelige logikker, end ”den gode vestlige rationalitet”.

Uanset hvor rigtige disse andre logikker kan være i deres egen sammenhæng. Så bliver min tolerance pludselig et dilemma i sig selv.

Genveje til udvikling?

Dilemmaer er der altså nok af – når man sådan møder udviklingsarbejdet i praksis, langt væk fra universitetsforelæsninger, bøger og politikere.

Heldigvis er dilemmaerne efter min mening bare med til at understrege vigtigheden af at blive ved med at arbejde med udvikling, selv om resultaterne lader vente på sig.

For det er muligt at skabe forandringer! Nogle gange går genvejen til udvikling bare ad andre stier, end dem, der er lettest at få øje på.

Kort om rejsen:

Den 3. august 2008 rejste 3 medlemmer af GtU til Niger. De tre var Isabelle Grignon, Jens Elgaard Madsen og Katrine Krogh Balslev.

Rejsen havde to formål:

Den første halvdel af rejsen markerede afslutningen af projektet Sameksistens i Kaoumaram. Sammen med den lokale samarbejdspartner Initiatives & Actions (I&A) gennemførte de tre nævnte en intern evaluering.

Det primære fokus i den interne evaluering var organiseringen af projektet og samarbejdet mellem partnerne. Det meste af evalueringen fandt sted i I&A's lokaler i byen Maïné-Soroa i det østlige Niger, men der blev heldigvis også tid til at se den brønd, der var blevet bygget af projektet, og møde de *wodaabeer*, der havde fået brønden.

Den anden halvdel af rejsen, som kun Isabelle og Katrine deltog i, havde til formål at få de sidste spørgsmål på plads, inden en ny projektansøgning forhåbentlig kan sendes til Minipuljen.

Formålet med dette projekt er at styrke den dialogturisme, Isabelle Grignon og hendes nigerske samarbejdspartner, Maitouraré Boukari Bako, har arbejdet med at udvikle de sidste 5 år.

Aktiviteterne i denne del af rejsen omfattede aktiviteter i Maïné Soroa (møder med nøglepersoner fra I&A, en landsby og kommunale myndigheder) og i hovedstaden Niamey, bl.a. Ministeriet for Udvikling og Ministeriet for Turisme.

Undervejs blev der også tid til at drøfte mulighederne for en fase to af Sameksistens i Kaoumaram, som måske bør kombineres med dialogturismeprojektet.

Sameksistens omkring en brønd

- af Jens Elgaard Madsen, bestyrelsesmedlem i Genvej til Udvikling
- fodnoter v/ Jørgen Olsen.

Jens Elgaard Madsen fortæller her om sin deltagelse i den afsluttende interne evaluering af *Sameksistens i Kaoumaram* (SamiK). Et projekt, hvor en gruppe wodaabé-nomader omsider har fået den brønd, der gør det muligt for dem at bosætte sig mere permanent og hævde deres rettigheder.

Sideløbende er der gennem dialog skabt accept hos områdets øvrige, fastboende pastoralister¹ og de lokale myndigheder.

Der skal ildsjæle til

Genvej til Udvikling er som de fleste små u-landsforeninger herhjemme kendetegnet ved, at nogle få, ihærdige ildsjæle gør det muligt at realisere småprojekter, som skaber nye muligheder for udvikling hos socialt udsatte mennesker i så fjernt et land som Niger.

De færreste er vel bevidste om, hvor krævende det egentlig er at skrive en ansøgning til Projekt-rådgivningens Minipulje. Det er også lidt af en udfordring at være tovholder, når der skal føres regnskab, afrapporteres og kommunikeres – på fransk – med mennesker, der bogligt set er klædt dårligt på!

En af de ildsjæle, som mestrer kunsten, hedder Isabelle Grignon. Hun kontaktede mig i forsommeren og spurgte, om jeg havde lyst til - sammen med Katrine Krogh Balslev - at deltage i en afrundende intern evaluering af SamiK i samarbejde med vores samarbejdspartner *Initiatives et Actions* (I&A).

Som medlem af bestyrelsen havde jeg ganske vist et indblik i projektdokumentet. Men det er lige som først muligt at ”rumme” et projekt, når man med egne øjne kan opleve, hvad der er skabt, møde de mennesker, der har medvirket i forløbet og trykke hånd med nogle af de mange, der beredvilligt fortæller, at de har opnået bedre levevilkår og større selvrespekt!

¹ hyrder, af samme oprindelse som ordet pastor.

Behov for en brobygger

Flyveturen fra Paris til Niamey varer under 6 timer og er alt for kort til at kroppen kan nå at indstille sig på de mange, nye indtryk. Heldigvis er Niger ufattelig stort, og en nitten timer lang bustur over 1.000 km giver legemet tid til at ”falde til”! Rejsetiden kunne så passende bruges til at lægge planer for det kommende ophold sammen med mine rejsefæller, Isabelle, Katrine og vor nigerske kollega, Maitouraré, som tog imod os i Niamey!

Under busturen slog det mig, hvor forskelligt hirsens stod på de opdyrkede jorde. Visse steder prægtig og mandshøj. Der hvor regnen lokalt var udeblevet sås kun ynkelige tuer uden aks.

I Niger gemmes børn ikke væk. Aissa, et af I&A's lovende unge medlemmer, havde sin datter med overalt. Og vores chauffør kan mere end blot køre bil!
(foto: Jens Elgaard Madsen)

For beboerne i en landsby indebærer en mislykket høst utvivlsomt, at der venter sult og hårde tider forude. I det lys virkede min egen bekymring for om min køkkenhave ville mangle vand under bortrejsen underligt uvedkommende!

Der er nemlig langt fra Danmark til Niger, og der er endnu længere, når det handler om at forstå, hvordan en dagligdag former sig for en traditionel nomadefamilie. Og wodaabeerne er ikke just kendt for at være de letteste mennesker at kommunikere med!

Derfor stod det også fra starten af projektet klart, at vi i GtU havde brug for en partner, som kendte de lokale forhold, og som kunne bygge bro mellem områdets etniske grupper og myndighederne, der forvalter området.

For GtU var det oplagt at satse på I&A. En lille, lokalt forankret NGO, der har eksisteret i 10 år, og som ligner GtU derved, at den oprindeligt er opstået på basis af en frivillig indsats. At NGO'en tidligere havde fået støtte til kapacitetsopbygning hos Danida, var i høj grad medvirkende til, at GtU turde binde an med et forpligtende projektsamarbejde. Endelig var NGO'en i forvejen kendt af gode GtU-kræfter som Isabelle Grignon og Ingrid Poulsen, der netop repræsenterede Danida i regionen i nævnte tidsrum.

Lokale ildsjæle

Selve evalueringen fandt sted i Maïné-Soroa, hvor vores partnerorganisation har til huse. Den strakte sig over seks dage. En dag var afsat til at besøge Kaoumaram. Sidsteden blev brugt på at træffe repræsentanter fra myndighederne. De mange møder blev holdt i de slidte, men velegnede lokaler, som I&A råder over.

Den omstændighed, at tre personer fra GtU havde taget den lange rejse fra Danmark, var utvivlsomt medvirkende til at seancen fik et ekstra pust af seriøsitet, og alle lagde et utroligt engagement for dagen. At der stadig er plads til forbedringer i disciplinen "at møde til tiden", var til at leve med!

På førsteden tog vi os god tid til at lære hinanden at kende. Elleve medlemmer fra I&A medvirkede.

De omfattede en herlig blanding af folk på tværs af alder, køn, etnicitet og uddannelsesniveau, hvilket også må antages at være årsagen til, at NGO'en generelt har let ved at operere og blive accepteret i lokalsamfundet. Alle taler i øvrigt godt fransk, hvilket gør samarbejde betydelig lettere.

Flere talte om deres lyst og motivation til at hjælpe andre. Dourbi på 58 år beskrev sig selv som en glødende kommunist, der ønsker at gøre en indsats for de dårligst stillede. Der kan være mange gode årsager til at mennesker engagerer sig i NGO-arbejde, herunder at opnå en form for indkomst.

Men der er også mange, der udfører et betragteligt uegennyttigt stykke arbejde i et land som Niger! I forhold til vort fremtidige samarbejde med I&A var det vigtigt for GtU at præcisere, at GtU's medlemmer er ulønnede, og at det er motivationen ved at samarbejde og skabe udvikling, der er drivkraften.

Maitouraré samler trådene
(foto: Jens Elgaard Madsen)

Diskussionerne foregik i en åben og fordomsfri atmosfære, og alle projektets facetter blev debatteret. Og diskussionerne var ofte både relevante og spændende, fordi ingen holdt sig tilbage for at udtrykke divergerende opfattelser!

Vi lærte efterhånden hinanden at kende så godt, at det også var muligt at komme ind på mere prekære problemstillinger.

(fortsættes side 12)

Sameksistens omkring en brønd

(fortsat fra side 11)

For eksempel, at der gennem forløbet har været betydelige frustrationer omkring kommunikation, afrapportering og budgetstyring, både internt i I&A og i syd-nord-samarbejdet, uden at der her er grund til at gå i detaljer.

Brønden

Det påstås, at ingen i lokalområdet – og da slet ikke wodaabeerne selv – havde troet, at de nogensinde ville få en brønd. For når end ikke Lamido Altiné, wodaabeernes karismatiske høvding, havde haft held til at tale sin sag under sit foretræde for Nigers præsident i Niamey, hvordan skulle det så kunne lade sig gøre?

Navnet Kaoumaram knytter sig til det vandhul, hvor wodaabeerne gennem generationer har græsset med deres dyr i regntiden, og hvor alle har vidst, at det er stedet, hvor wodaabeerne ”hører hjemme”, men hvor de har haft svært ved at hævde deres rettigheder, når de nu ikke var fast bosiddende. Og at det er forbundet med en risiko at bo ved et vandhul oplevede vi ved selvsyn, da vandhullet – ganske usædvanligt her midt under regntiden – var fuldstændig udtørret, da vi kom forbi.

Brønden i Kaoumaram er en entreprenørmæssig bedrift, der også ville vække berettiget opsigt i Danmark! Den er 58 m dyb og næsten 2 m bred (til sammenligning er Rundetårn blot 36 m højt).² Brønden er udstyret med fire separate hejseværk, som betjenes af børn der styrer op til et dusin trækæsler! Det er ikke usædvanligt, at der dagligt kommer 50-70 større dyreflokke forbi for at drikke.

Mødet med wodaabeernes høvding, Lamido Altiné³, hvis familie nu er bosat nær brønden, var et af turens mindeværdige øjeblikke.

² I Amatal-tal-zonen findes brønde, der er 110 meter dybe.

³ Lamido betyder faktisk høvding på fulbeernes sprog, fulfuldé. Wodaabeerne er faktisk en undergruppe under fulbeerne, selv om man i det område, vi beskæftiger os med her, siger ”fulbeer” om de fulbeer, der ikke er wodaabeer.

Og minsandten om ikke Lamido Altiné spurgte ind til Per Christian Hougen – GtU’s trofaste medlem, der under et tidligere besøg havde ladet en bemærkning falde om ikke GtU kunne hjælpe wodaabeerne med at få deres brønd. Et spørgsmål, der på forunderlig vis førte til det resultat, vi kender i dag.

Til ære for fotografen: Artiklens forfatter sammen med Lamido Altiné
(foto: Isabelle Grignon)

Det påstås, at det har haft overordentlig stor betydning for wodaabeernes selvværd – og måske er projektets virkelige ”succeshistorie”, at wodaabeerne efter årtier uden en brønd nu ikke længere behøver at gå tiggengang for at få vand. Det giver status at tilbyde vand til andre trængende.

Og det er sandsynligt, at placeringen af en brønd i Kaoumaram medfører, at området snart får status af ”valgsted”, så wodaabeerne får lettere ved at deltage i den demokratiske proces i Niger.

I Kaoumaram besøgte vi også nogle fastboende fulbeer⁴, som havde deltaget i konfliktbearbejdelse, dialog og samvær gennem SamiK. Familierne fortalte, at de godt kunne se et perspektiv i, at wodaabeerne fik en brønd, og de oplevede, at det var muligt at leve i sameksistens og dele områdetets naturressourcer. Andre fulbéfamilier er mere kritisk indstillet over for brønden og dens konsekvenser, hvilket understreger, at der er et fortsat behov for en forebyggende indsats, og at det er svært at gøre alle tilfredse.

⁴ jf. note 3.

Gennem de mange uger og måneder, hvor I&A har haft ”promotorer” til at bo hos lokalbefolkningen og opbygge tillid – under ekstremt vanskelige arbejdsbetingelser – er der blevet ført mange samtaler.

Projektets historie er dokumenteret gennem talrige interviews, der også giver et enestående og nuanceret indblik i de synspunkter områdets beboere (herunder kvinder, børn og ældre) har fremført. Enkelte interviews har tidligere været bragt i Projekt & Kultur og flere vil følge.

Begejstringen hos borgmesteren kunne fornemmes
(foto: Isabelle Grignon)

En borgmester taler ud

På sidstedagen var der programsat en høflighedsvisit hos borgmesteren i Maïné-Soroa. Borgmesteren har været en uvurderlig støtte for SamiK gennem hele forløbet.

Han har således aflagt officielt besøg i Kaoumaram, både i forbindelse med, at brøndens placering blev fastlagt og under den stort anlagte ceremoni i forbindelse med ibrugtagningen.

Han var også en af nøglepersonerne i forbindelse med et stormøde i Blakouttou, hvor der blev opnået enstemmighed omkring anlæg af en brønd i Kaoumaram.

Mens vi sad i borgmesterkontoret slog det mig, at Isabelle besidder en sjælden evne til at være så tilpas afmålt engageret og påtrængende at det ikke virker anmassende!

Så da borgmesteren bad om det sidste spørgsmål fulgte yderligere en god håndfuld!

Og det var tydeligt, at borgmesteren værdsatte muligheden for at give sit syn på SamiK. Han udstrålede stor saglighed, da han forklarede, at det i hans øjne er vigtigt, at Kaoumaram i mange år fremover vedbliver at være pastoralt område⁵. For hvis wodaabeerne umiddelbart begynder at opdyrke jorden vil det føre til konflikt.

Og så forfægtede borgmesteren – helt på eget initiativ – sin opfattelse af *Sameksistens i Kaoumaram!* Og det vi hørte var sød musik i GtU-ører og fik os alle tre til næsten på kommando at trække vore skriveblokke frem!

Udsigt over Maïné-Soroa
(foto: Katrine Krogh Balslev)

For borgmesteren forklarede, at selve konstruktionen af brønden dog var den mindste udfordring. Myndighederne kunne sagtens have tvunget en løsning igennem.

Det, der gjorde, at projektet lykkedes, var, at alle blev taget med på råd. Projektet havde en ny tilgang, hvor kommunikation stod i centrum. Borgmesteren sluttede af med at takke I&A og GtU for deres indsats og for måden at gribe opgaven an på!

⁵ At et område er et pastoralt område, betyder, at græs er den altdominerende vækst, og at befolkningen lever af at flytte rundt med deres dyr, efter hvor der er god græsning, jf. note 1.

Kooperativet i Amataltal

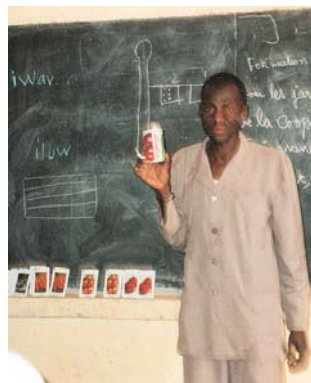
- af Karl-G. Prasse
- fodnoter v/ Jørgen Olsen

I Amataltal-zonen hersker indtil videre en skrøbelig fred under det tuaregiske oprør, men der har dog været røveriske overfald på vejarbejdere. I Ayr-bjergene har frygtelige massakrer fundet sted på begge sider. Bortførelser og gidseltagninger hører til dagens orden. Mange havebrugere fra Ayr har måttet forlade alt og begynde forfra et andet sted. Nogle af dem er kommet til Amataltal-zonen.

Den usikre situation har bidraget til yderligere at forværre de verdensomspændende prisstigninger på fødevarer og brændstof. Det kniber med at fremskaffe både fødevarer til menneskene (*hirse, ris, majs, sukker*) og foder til dyrene. Heldigvis har de nye kornbanker i Amataltal-zonen indtil videre kunnet tage toppen af både knapheden og prisstigningerne på fødevarer.

Trods alle vanskeligheder, bl.a. med at komme sikkert fra sted til sted i zonen, fortsætter arbejdet med at føre vores Danida-projekt ud i livet ufortrødent. Således er **alfabetiseringskurserne** i de nye centre i de ni bofællesskaber fortsat hele første halvår af 2008 og afsluttet på normal vis omkring månedsskiftet maj-juni. De planlægges genoptaget til januar 2009, når folk er kommet hjem efter regntiden og alle nomadevandringerne til saltgræsgangene omkring Ingal/Tëgëdda-n-Tesēmt i efteråret.

Samtidig er der gennemført kurser i organisation, økonomi, samfundslære, historie, miljøbeskyttelse, havebrug, traditionelt håndværk, moderne mekanik (*biler og motorer*) – delvis med udefra indkaldte undervisere. Det er overordentlig glædeligt at se, at denne vigtige del af projektet fungerer og allerede har medført, at adskillige unge mennesker er på vej til at få sig et levebrød, takket være disse kurser.

Læreren viser forskellige dåser og poser med en række frøarter og forklarer forskellene, eftersom de færreste kursister kan læse deklARATIONERNE
(foto: Ghabdouane Mohamed)

Demonstration af salattilberedning, foruden at læreren forklarer om fordelene ved grøntsagsdyrkning
(foto: Ghabdouane Mohamed)

Rousmane Karia, formand for Kooperativets afdeling (GM) i In-Jighrane, smager på salaten
(foto: Ghabdouane Mohamed)

I marts-april er der afholdt tre små seminarer:

- Et seminar for havebrugere 4.-8. marts¹, som foruden andre teknikker har omfattet overrislingssystemer, herunder dråbevanding (*gennem perforerede rør, som allerede Ingrid Poulsen²'s afdøde mand Søren Henriksen foreslog*). Det er nemlig et stort problem at fremskaffe vand både til havebrug og drikkevand til dyr og mennesker.
- Et seminar for kvægavlere 22.-29. marts.
- Et seminar til uddannelse i håndarbejde for kvinder 18.-30. april, hvor gamle kvinder fra Amataltal underviste i kurvefletning, syning og broderi.

Også finere madlavning er der blevet undervist i med henblik på gæstgiveri for vejfarende. Der mangler dog udstyr til undervisningscentre. Man har kun det allernødvendigste. GtU sender efter bedste evne pakker med skrivehefter, kuglepenne mv.

Den tosprogede børneskole i Amataltal

synes at køre mindre godt. Børnetallet falder, da forældrene ofte ikke tør sende deres børn på kostskole på grund af sikkerhedssituationen, og desuden er det en evig kamp at få tilstrækkelige forsyninger frem til kantinen.

Det til skolen hørende havebrug har dog fået sin vandforsyning til overrisling forbedret gennem en ny tilslutningsledning fra landsbyens vandværk, så der er håb om, at skolen i det nye skoleår kan blive mere selvforsynende med grønsager.

Desuden fortsætter man bestræbelserne på at blive koblet på Verdensfødevareprogrammet (WFP), en organisation, der i dag desværre er mere overbelastet end nogensinde på grund af den verdensomspændende fødevarekrise.

Hyppe udskiftninger i lærerkorpset gør desværre ikke situationen bedre. Det har vi klaget over til Inspektoratet.

¹ jf. billederne på side 14.

² Antropolog Ingrid Poulsen gennemførte forundersøgelse i Amataltal i oktober 1997 forud for det Danida-finansierede kvægavls- og egnudviklingsprojekt, som nu er i fase 3, og hvor fase 1 startede i januar 1999 på baggrund af Ingrids forundersøgelse.

Havebruget udvikler sig hele tiden, folk udviser en overvældende interesse for dette delprojekt og lærer hele tiden nyt og forbedrer deres teknikker. Det store problem er at skaffe vand til overrisling. Der har for nylig været afholdt kurser i vandbesparende teknikker (*se ovenfor*). Det er spændende at følge denne udvikling, da det er én af vejene til at gøre sig mere uafhængige af kvægbruget som altdominerende hovedindtægtskilde.

Kooperativet har gennem sin parallelorganisation NGO'en Taghilt taget kontakt med to lokalt arbejdende NGO'er:

- HED/Tämat (*Homme, Environnement, Développement = Folk, Miljø, Udvikling*) arbejder især for fulbeerne i området, men er indstillet på også at hjælpe tuaregiske kvindegrupper i området med mindre summer. HED's formand er Mano Aghali, en deputeret til Nationalforsamlingen. HED har både tyske, franske, belgiske, schweiziske og amerikanske partnere.
- IRD arbejder for underernærede kvinder og børn. Den drives af sorte amerikanere.

Africare (*ligeledes drevet af sorte amerikanere*) har Kooperativet allerede haft kontakt med gennem længere tid. Desværre har disse NGO'er kun meget små midler til rådighed.

Det igangværende delprojekt for at skabe en **Nigers Historie på tuaregisk** er nu trådt ind i en ny og afgørende fase. Efter indsamling af materiale og udformning af en fransk grundtekst på ca. 120 sider + forskellige registre, har undertegnede og Kooperativets projektkoordinator, Ghabdouane Mohamed, allieret sig for at skabe en tuaregisk oversættelse. Det er et spændende, men krævende arbejde, da mange af de videnskabelige udtryk samt en moderne litterær stil må skabes fra bunden. Vi føler, at arbejdet, efter en vanskelig indledningsfase, allerede skrider lettere. Ca. en sjettedel af teksten er nu oversat. Tuaregerne har jo som bekendt ikke nogen tradition for at skrive hverken moderne romaner eller sagprosa, endside videnskabelige tekster. De har deres mundtligt overleverede folkeeventyr og poesi.

Regntiden har indtil videre givet under normal nedbør, men det regner.

Returneres ved varig adresseændring

afsender: Genvej til Udvikling, Skovvej 24, 9510 Arden.

